

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 412

Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka

Redaktorzy naukowi

Adam Kopiński

Paweł Kowalik

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Beata Mazur
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-568-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Andrzej Babiartz: Zorganizowana część przedsiębiorstwa z branży gier komputerowych jako wkład do nowej spółki z udziałem funduszu VC (Organized part of a company from the computer games industry as a contribution to the new venture).....	11
Krystyna Brzozowska: Znaczenie Europejskiego Banku Inwestycyjnego w rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego w Europie (A role of the European Investment Bank in European PPP development).....	24
Elżbieta Drogosz-Zabłocka, Agnieszka Kopańska: Partnerstwo publiczno-prywatne – analiza korzyści dla interesu publicznego w przypadku wykorzystania w szkolnictwie zawodowym w Polsce (Public Private Partnership – value for money in case of vocational education in Poland)	35
Krzysztof Dziadek: Zarządzanie finansami projektów unijnych w świetle badań empirycznych (Financial management of projects co-financed from the EU in the light of empirical research).....	46
Anna Feruś: Wykorzystanie nowych modeli kapitalizacji do oceny spłaty kredytu przy równych ratach kapitałowo-odsetkowych na przykładzie Banku Pekao SA (Use of new models of capitalization for the evaluation of the credit equal installments of capital and interest on the example of Bank PEKAO S.A.)	56
Piotr Figura: Zróżnicowanie płynności finansowej w zależności od wielkości przedsiębiorstwa (Diversity of financial liquidity depending on the size of an enterprise)	66
Iwona Gorzeń-Mitka: Gender differences in risk management. Small and medium sized enterprise perspective (Różnice w zarządzaniu ryzykiem ze względu na płeć. Perspektywa małych i średnich przedsiębiorstw).....	80
Joanna Hady, Małgorzata Leśniowska-Gontarz: Analiza wydatków na ochronę zdrowia a kondycja zdrowotna polskiego społeczeństwa (Expenditures on healthcare system against health condition of Polish society)...	90
Dagmara Hajdys: System wsparcia partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce na tle systemów wybranych państw Unii Europejskiej (Poland's PPP support system as juxtaposed with the systems operating in selected countries)	106
Jacek Kalinowski: The impact of the use of funding sources for targeted research projects on the accounting system of research institutes in Poland	

– the results and analysis of the survey (Wpływ wykorzystania źródeł finansowania celowych projektów badawczych na system rachunkowości w instytutach badawczych w Polsce – wyniki i analiza badań ankietowych)	118
Paweł Kowalik: Kryzys finansowo-gospodarczy a stan finansów publicznych nowych krajów członkowskich UE (Financial and economic crisis vs. the condition of public finances in new Member States of the EU).....	134
Paweł Kowalik, Małgorzata Kwiedorowicz-Andrzejewska: Poziome wyrównanie dochodów w Polsce na przykładzie Dolnego Śląska (Model of horizontal equalization in Poland – example of Lower Silesian Voivodeship)	144
Justyna Kujawska: Wydatki na opiekę zdrowotną a efekty zdrowotne – analiza porównawcza krajów europejskich metodą DEA (Health care expenditures vs. health effects – comparative analysis of European countries by DEA method)	156
Agnieszka Kuś, Magdalena Pawlik: Wykorzystanie modelu regresji wielorakiej do określenia czynników kształtujących poziom kapitału obrotowego w przedsiębiorstwach przemysłowych (The application of multiple regression model for determining factors shaping the level of working capital in industrial companies).....	166
Jacek Lipiec: Risk of public family firms (Ryzyko giełdowych firm rodzinnych)	185
Katarzyna Lisińska: Determinanty struktury kapitału na poziomie państwa na podstawie przeglądu literatury (Country-specific capital structure determinants. Review of the literature)	204
Tomasz Łukaszewski, Wojciech Głocko: Wpływ cen energii i systemu wsparcia na efektywność inwestycji wiatrowych w Polsce (Impact of selected instruments of energy market on wind farm efficiency in Poland).....	216
Barbara Michalak-Prymon: Zakres stosowania przez podmioty sektora bankowego dokumentu <i>Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych</i> (Implementation of corporate governance principles by the institutions supervised by the financial supervision authority).....	229
Ireneusz Miciuła: Methods for providing economic safety in business transactions in the context of currency risk (Metody zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego w transakcjach biznesowych w kontekście ryzyka walutowego)	246
Magdalena Mikołajek-Gocejna: Willingness to disclose information versus investors' expectations in companies listed on the Warsaw Stock Exchange (Skłonność spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie do ujawniania informacji a oczekiwania inwestorów)	257
Dorota Starzyńska: Aktywność innowacyjna przedsiębiorstw a przynależność do sektorów przemysłu wynikająca z różnych poziomów techniki w świetle badań ankietowych (Innovation activities in manufacturing enterprises by technology levels in the light of the survey)	273

Wacława Starzyńska, Magdalena Sobocińska: Ocena konkurencyjności rynku zamówień publicznych na przykładzie oprogramowania informatycznego (Evaluation of competitiveness of public procurement market on the example of computer software)	287
Emilia Stola, Artur Stefański: The relation between the share of family enterprises in the credit portfolio and the quality of the entire bank credit portfolio and profitability of selected cooperative banks' asset (Zależność między udziałem przedsiębiorstw rodzinnych w portfelu kredytowym a jakością całego portfela kredytowego i rentownością majątku wybranych banków spółdzielczych)	296
Jarosław Szymański: Pozacenowe kryteria wyboru najkorzystniejszej oferty a nowelizacja prawa zamówień publicznych (Non-price criteria for selecting the best offer and amendment of the law on public procurement)	308
Anna Wawryszuk-Misztal: Bezpośrednie koszty emisji akcji w pierwszej ofercie publicznej na GPW w Warszawie (Direct costs of share issuance in IPO on the Warsaw Stock Exchange)	320
Paweł Wnuczak: Skuteczność rekomendacji wydawanych przez analityków giełdowych w okresach stagnacji na rynkach kapitałowych (Effectiveness of recommendations issued by stock market analysts in periods of stagnation on capital markets)	333
Magdalena Załęczna: Przestrzenne rozmieszczenie inicjatyw partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce (Spatial distribution of Public Private Partnership's ideas in Poland)	343
Danuta Zawadzka, Ewa Szafraniec-Siluta, Roman Ardan: Factors influencing the use of debt capital on farms (Czynniki wpływające na wykorzystanie kapitału obcego przez gospodarstwa rolne)	356

Wstęp

Działalność gospodarcza, w skali zarówno makroekonomicznej, jak i mikroekonomicznej, składa się z gospodarki realnej wytwarzającej dobra i świadczącej usługi, w której kluczową rolę odgrywa szeroko rozumiana sfera finansów, obejmująca trzy zasadnicze grupy zagadnień: racjonalnego wyboru celów jednostek (organizacji) gospodarczych w aspekcie finansowym, optymalnych źródeł ich finansowania, a także efektywnego wykorzystania zgromadzonych zasobów finansowych.

Procesy globalizacyjne, a także kryzysy polityczne i wojskowe, sytuacja gospodarcza w Unii Europejskiej spowodowana falą imigracji, załamanie w gospodarce chińskiej muszą być uwzględniane przy podejmowaniu bieżących i strategicznych decyzji finansowych. Ponadto okoliczności te przyczyniają się do powstawania niekorzystnych warunków gospodarowania przedsiębiorstw w sferze pozyskiwania kapitałów, a w skali makro mogą prowadzić do powiększania deficytu i długu publicznego. Warunki zewnętrzne i wewnętrzne wymuszają jeszcze większą koncentrację teorii i praktyki zarządzania finansami na problemach zarówno finansów publicznych, jak i finansów przedsiębiorstw. Chodzi mianowicie o takie zarządzanie finansami, które powoduje pomnażanie bogactwa właścicieli kapitału i jednocześnie prowadzi do wzrostu dobrobytu całych społeczności. Zagadnieniom tym poświęcone są artykuły opublikowane w niniejszym zeszycie Prac Naukowych. Problematyka poruszana w przedstawionych opracowaniach dotyczy między innymi następujących obszarów zarządzania finansami: pozyskiwania kapitałów przez inicjatywy partnerstwa publiczno-prywatnego, udziału *venture capital*, zarządzania finansami w jednostkach sektora publicznego, np. w służbie zdrowia, zarządzania ryzykiem w podmiotach gospodarczych, sterowania strukturą kapitału i płynnością finansową przedsiębiorstwa, finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, oceny efektywności inwestycji w odnawialne źródła energii, finansowych aspektów zamówień publicznych, finansów sektora bankowego oraz efektywności rynku kapitałowego.

Artykuły wchodzące w skład niniejszej publikacji są związane z coroczną konferencją „Zarządzanie finansami – teoria i praktyka”, organizowaną przez Katedrę Finansów Przedsiębiorstwa i Zarządzania Wartością oraz Katedrę Finansów Publicznych i Międzynarodowych Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z udziałem pracowników naukowych z najważniejszych ośrodków akademickich w Polsce, przedstawicieli praktyki gospodarczej i gości zagranicznych. Konferencja ewoluowała od wąskiego niegdyś ujęcia zarządzania finansami firm do ujęcia szerszego, którego istotą jest objęcie różnych sfer działalności gospodarczej, w których zarządzanie finansami ma duże

znaczenie. Dotyczy to finansów międzynarodowych, w tym finansów Unii Europejskiej, finansów centralnych (rządowych), finansów lokalnych (w tym jednostek samorządowych), finansów służb publicznych, jak również finansów wielu innych podmiotów gospodarczych.

Jako redaktorzy naukowci książki w imieniu autorów i własnym wyrażamy głęboką wdzięczność recenzentom – Paniom Profesor: Agacie Adamskiej, Aurelii Bielawskiej, Krystynie Brzozowskiej, Teresie Famulskiej, Małgorzacie M. Hybkiej, Wacławie Starzyńskiej, Paulinie Ucieklak-Jeż, oraz Panom Profesorom: Jerzemu Kitowskiemu, Jakubowi Marszałkowi i Jerzemu Różańskiemu – za wnikliwe recenzje i cenne uwagi, które przyczyniły się do powstania publikacji na odpowiednio wysokim poziomie naukowym.

Mamy nadzieję, że niniejsza lektura będzie inspiracją nie tylko do dalszych badań naukowych, ale również do wdrażania innowacyjnych rozwiązań w zakresie finansów zarówno w sektorze przedsiębiorstw, jak i w sektorze publicznym.

Adam Kopiński, Paweł Kowalik

Magdalena Załęczna

Uniwersytet Łódzki
e-mail: mzaleczna@uni.lodz.pl

PRZESTRZENNE ROZMIESZCZENIE INICJATYW PARTNERSTWA PUBLICZNO-PRYWATNEGO W POLSCE

SPATIAL DISTRIBUTION OF PUBLIC PRIVATE PARTNERSHIP'S IDEAS IN POLAND

DOI: 10.15611/pn.2015.412.27

Streszczenie: Polskie inicjatywy partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) są przedmiotem wielu badań i analiz realizowanych z ciągłą nadzieją, że uzyskane wyniki pomogą w implementacji pomysłów i napłynie wielka fala nowych projektów. Różnice między obietnicami realizacji projektów PPP a rzeczywistością są jednak ogromne, aczkolwiek nie dotyczą jedynie Polski. Wiele ważnych studiów poświęca się problemom współpracy między podmiotami prywatnymi i publicznymi w różnych państwach, ponieważ krajowe uwarunkowania instytucjonalne i wyjątkowość indywidualnych projektów tworzą skomplikowaną i wielowarstwową materię. Autorka stara się sklasyfikować problemy towarzyszące projektom PPP na podstawie literatury przedmiotu, a następnie koncentruje się na przestrzennym zróżnicowaniu pomysłów i projektów PPP. Celem prowadzonych badań jest wskazanie liderów i maruderów w zakresie inicjowania i realizowania projektów we współpracy z podmiotami prywatnymi oraz poszukiwanie źródeł odmiennej aktywności podmiotów publicznych szczebla lokalnego w uwarunkowaniach historycznych i społecznych. Autorkę interesuje także to, czy wpływ na badany problem ma stabilność lokalnej władzy wykonawczej.

Słowa kluczowe: partnerstwo publiczno-prywatne, różnice, województwa, miasta.

Summary: Polish PPP projects are subject to many analyses and research studies with the persistent hope that findings help activate new ideas in a form of big tide of PPP projects. The differences between promises about Public Private Partnership projects and their real implementation are not Polish case only. Very interesting and important scientific studies about public and private cooperation problems have been done in many countries because national institutional factors and the uniqueness of individual projects create complex and difficult conditions for both parties of PPP. The author presents the classification of problems with the creation of PPP and long-term cooperation in this form based on the international and Polish literature. Having this background the author focuses on the spatial distribution of the PPP projects and ideas in Poland. The aim of the research is to identify leaders and laggards in terms of initiating and implementing projects in cooperation with private entities and the search for sources of different activities of public entities at the local level in historical and social conditions. The author is also interested whether the stability of the local executive has an impact on the studied problem.

Keywords: Public Private Partnership, differences, voivodeships, cities.

1. Wstęp

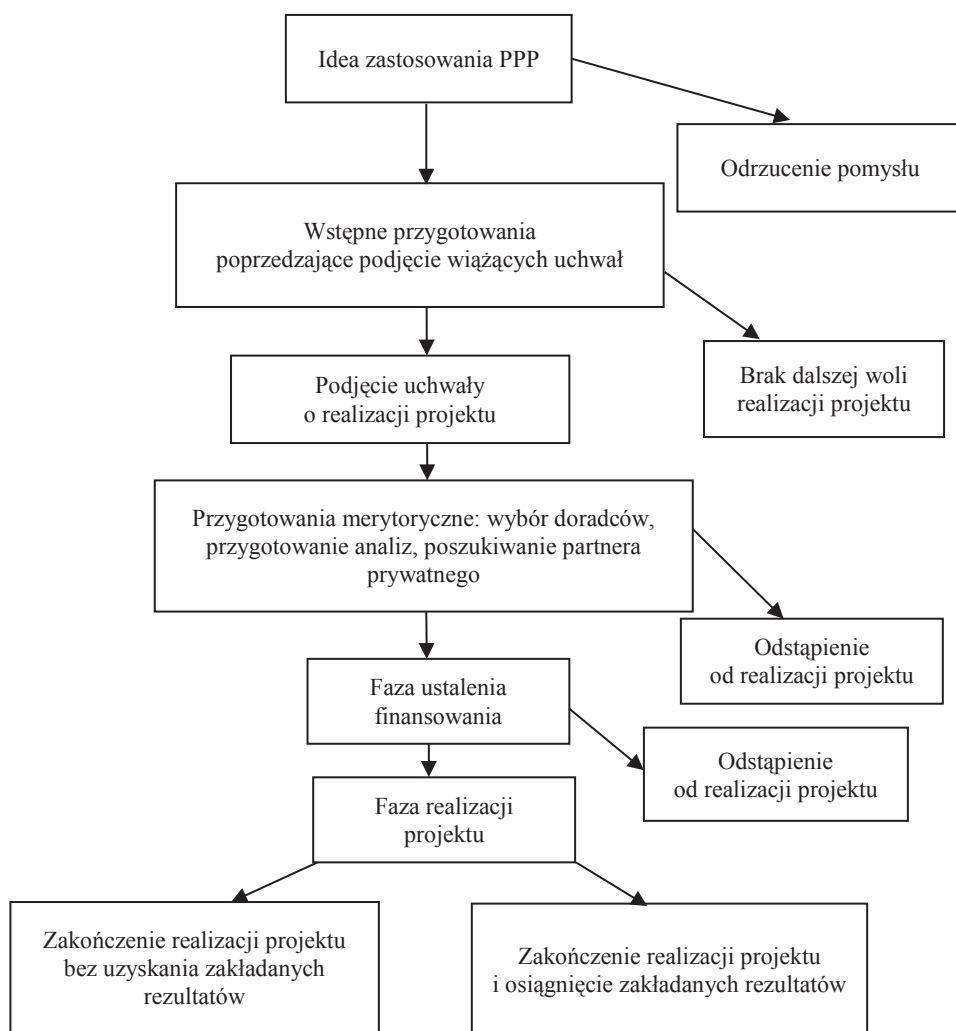
Partnerstwo publiczno-prywatne jest sposobem poprawy efektywności wydawanych środków publicznych, ale także drogą do rozprzestrzeniania wiedzy, nowych technologii, nowoczesnych sposobów realizacji określonych zadań. Na poziomie UE propaguje się rozwiązania tego typu, ale się ich nie narzuca. Jakkolwiek sięgnięcie po wiedzę i środki podmiotów prywatnych wydaje się bardzo korzystne dla strony publicznej, to nie można zapominać o tym, że strona prywatna powinna także zyskać na współpracy [European Commission 2003]. W wielu krajach w toku przygotowywania i realizacji projektów PPP pojawiały się jednak liczne problemy. Trudności wynikały ze sfery zarówno prawnej (dotyczyły przede wszystkim przygotowania umowy chroniącej obie strony, przestrzegania zasad zamówień publicznych i przepisów o pomocy publicznej), jak i ekonomiczno-społecznej (odnosiły się przede wszystkim do udziału odpowiedniego partnera prywatnego w projekcie, pokonania nieufności społecznej).

Pomimo wykorzystywania formuły współpracy publiczno-prywatnej w Polsce już w latach 90. [Moszoro (red.) 2000], dopiero w 2005 r. zasady funkcjonowania partnerstwa publiczno-prywatnego zostały jednoznacznie określone, a uszczegółowione w czerwcu 2006 r. [Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym; Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowego zakresu, form i zasad sporządzania informacji dotyczących umów o partnerstwie publiczno-prywatnym; Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 czerwca 2006 r. w sprawie ryzyk związanych z realizacją przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego; Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie niezbędnych elementów analizy przedsięwzięcia w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego]. Ze względu na niedostosowanie ustawy do warunków prawno-gospodarczych nie było możliwe realizowanie jej zapisów. W tej sytuacji Ministerstwo Gospodarki wypracowało nową ustawę o PPP [Ustawa z 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym]. Jej dopełnieniem jest ustawa o koncesjach na roboty budowlane i usługi [Ustawa z 9 stycznia 2009 r. o koncesjach na roboty budowlane i usługi]. Istniejące bazy danych dotyczące projektów, sporządzane raporty i studia prowadzą jednak do wniosku, że projekty PPP w Polsce nie rozwijają się w sposób zadowalający. Przyczyny tego stanu rzeczy są sklasyfikowane w literaturze przedmiotu, a potencjalne środki zaradcze wskazane. Autorkę interesuje fakt bardzo nierównomiernego zaangażowania w inicjatywy PPP regionów i miast Polski. Celem prowadzonej analizy jest określenie, które lokalne podmioty publiczne są najbardziej i najmniej aktywne, oraz próba znalezienia czynników sprawczych w uwarunkowaniach kulturowych, rozumianych jako procesy pozwalające na wykształcenie i zmiany społecznych i gospodarczych instytucji w ciągu długiego okresu.

2. Bariery rozwoju projektów PPP

Patrząc z perspektywy instytucjonalnej, należy stwierdzić, że tworzenie nowych rozwiązań dla istniejących problemów wymaga zgodności i komplementarności norm formalnych i nieformalnych reguł, które mają wpływ na życie społeczne i gospodarcze. Mała liczba realizowanych projektów PPP oznacza, że istnieją przeszkody w sferze formalnej i/lub nieformalnej. Na poziomie UE partnerstwo publiczno-prywatne jest postrzegane jako narzędzie dla realizacji m.in. kluczowych projektów w obszarze zwalczania zmian klimatycznych, promowania alternatywnych źródeł energii, jak również zwiększania efektywności energetycznej, wspierania zrównoważonego rozwoju transportu, zapewnienia odpowiedniej jakości i dostępności opieki zdrowotnej [Communication from the Commission to the European Economic... 2009]. Jednakże od poziomu teoretycznych rozważań do realizacji konkretnych projektów jest długa droga, co wskazuje wielu autorów [Hodge, Greve (red.) 2005]. Problemy powstają na wszystkich etapach; zarówno przygotowanie, jak i zawarcie umowy, a następnie jej realizacja w postaci dostarczania określonych usług, dóbr o charakterze publicznym przez podmiot prywatny mogą być źródłem zaburzeń utrudniających lub uniemożliwiających kontynuowanie współpracy. Strona zarówno publiczna, jak i prywatna w obliczu istniejących trudności może niechętnie podchodzić do PPP. Urzędnik może obawiać się m.in. wysokiego poziomu odpowiedzialności, konieczności podejmowania decyzji bez „przetarcia szlaku” przez innych, oskarżeń korupcyjnych. Czynnikiem zniechęcającym partnera prywatnego do wchodzenia do projektu PPP może być m.in. wysoka kapitałochłonność i trudność w osiągnięciu pożądanego zysku. W Wielkiej Brytanii wieloletnie stosowanie instrumentu w postaci PPP pozwoliło na wskazanie konkretnych źródeł problemów. Były to m.in. długotrwała procedura zamówień publicznych, kosztowna dla obu stron, przyczyniająca się do zmniejszenia korzyści wynikających ze współpracy, niedostateczna elastyczność zawartych umów, co utrudniało dostosowanie się do zmieniających się warunków rynkowych, niedostateczna przejrzystość zasad współpracy, niewłaściwy podział ryzyka między partnera prywatnego i publicznego [*A new approach...* 2012].

W warunkach polskich prowadzone przez jednostki naukowe badania pozwalają na wskazanie barier istniejących po stronie podmiotów prywatnych i publicznych. Zgłasza się przede wszystkim niestabilność prawa, brak zaufania do prywatnego przedsiębiorcy, nadmierną biurokrację i brak wyszkolonej kadry urzędniczej, a także trudności z uzyskaniem finansowania [Hausner (red.) 2013; Herbst, Jadach-Sepioło, Marczevska 2012]. Klasyfikacja barier w realizacji projektów PPP może opierać się więc na różnych kryteriach, może to być etap, może to być sfera: prawna, finansowa, lub społeczna. Na rysunku 1 wskazano w sposób uproszczony poszczególne etapy realizacji projektu z zaznaczeniem możliwości rezygnacji lub odstąpienia od kontynuacji.

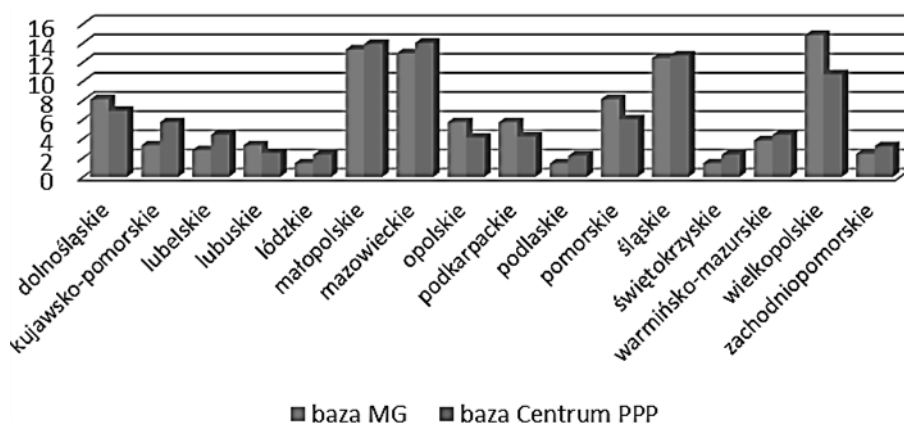
Rys. 1. Ścieżka decyzyjna w ramach realizacji projektu PPP

Źródło: opracowanie własne.

Odrzucenie pomysłu lub brak dalszej woli realizacji będzie więc wynikiem istniejących barier lub trudności. O ile te, które mają charakter prawny, powinny być tożsame dla całego państwa (niestabilność, niejasność prawa, brak przepisów wykonawczych), o tyle problemy natury finansowej lub społecznej mogą podlegać uwarunkowaniom lokalnym (różny poziom zaufania społecznego do władzy lokalnej, ocena projektu z punktu widzenia lokalnych i regionalnych uwarunkowań gospodarczych). Pojawia się wobec tego pytanie o przyczyny bardzo dużego zróżnicowania przestrzennego inicjatyw w zakresie PPP w Polsce.

3. Badanie skłonności do inicjowania i prowadzenia projektów partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce

Na podstawie dwóch baz danych: Ministerstwa Gospodarki oraz fundacji Centrum PPP, przeprowadzono analizę przestrzennego zróżnicowania podejmowania inicjatyw tworzenia partnerstwa publiczno-prywatnego. Autorka sklasyfikowała inicjatywy według posiadanych informacji o miejscu ich podjęcia, nie różnicowała zaś ze względu na podmiot. W bazie Ministerstwa Gospodarki w marcu 2015 r. zawarto informacje łącznie o 209 projektach i pomysłach PPP, w bazie Centrum PPP podzielono inicjatywy na projekty w różnych stadiach realizacji, pomysły, inicjatywy nieaktualne i unieważnione, traktowane przez autorkę łącznie (traktowano je jako przejawy aktywności w zakresie inicjowania projektów, nawet jeśli zakończyły się porażką). W tej bazie w momencie pozyskania danych w marcu 2015 r. znaleziono informacje o 681 przypadkach. Pierwszym etapem badania było określenie aktywności w zakresie inicjowania PPP w odniesieniu do poszczególnych województw.

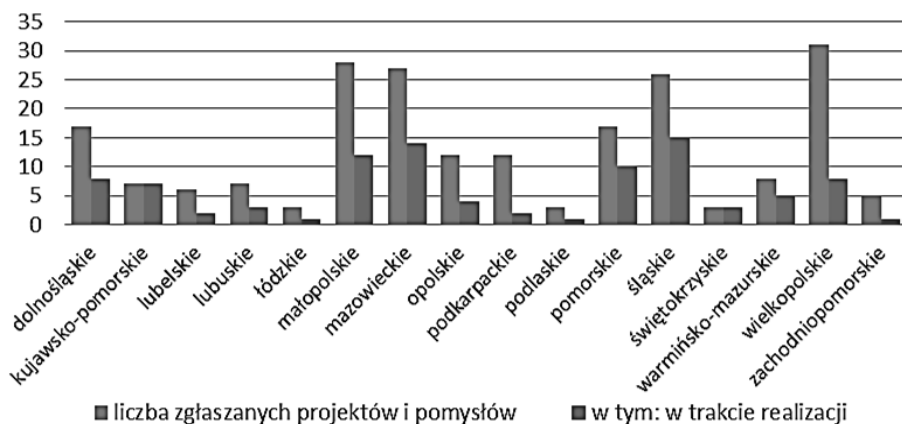

Rys. 2. Procentowy udział inicjatyw PPP w poszczególnych województwach

Źródło: opracowanie własne.

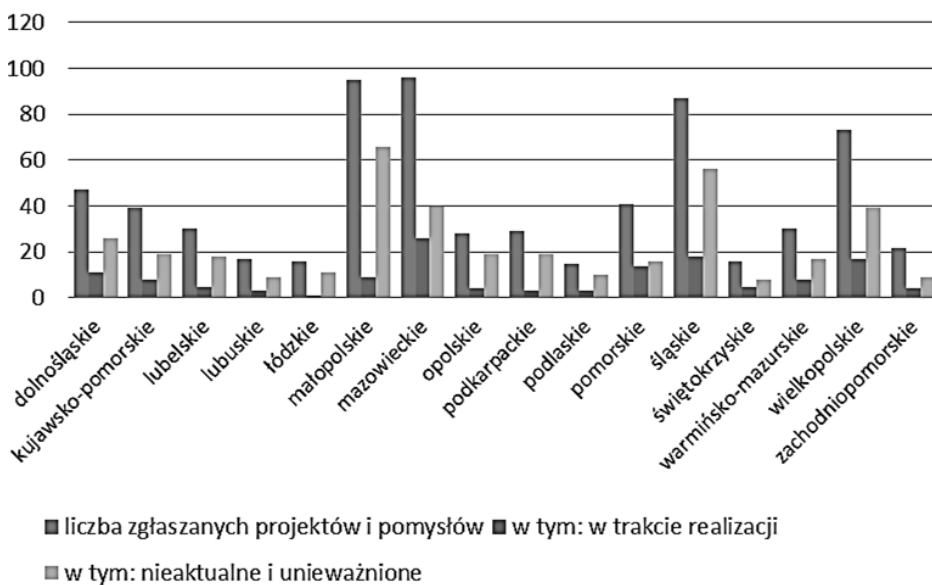
Jak wynika z rys. 2, najaktywniejsze były województwa: wielkopolskie, małopolskie, mazowieckie i śląskie – baza MG, a mazowieckie i małopolskie jako liderzy, następnie śląskie i wielkopolskie – baza Centrum PPP. Wyraźnie więc z tego wynika, iż obie bazy wskazują te same województwa, tylko w odmiernej kolejności. Najmniej aktywne województwa to: podlaskie, świętokrzyskie i łódzkie.

Z punktu widzenia projektów realizowanych znajdujących się w bazie MG najaktywniejsze były województwa: śląskie i mazowieckie oraz małopolskie, natomiast najmniej aktywne łódzkie, podlaskie i zachodniopomorskie – por. rys. 3. Wyraźnie widoczny jest tu problem, podnoszony przez wielu autorów, dotyczący dużej liczby

Rys. 3. Inicjatywy PPP odnotowane w bazie Ministerstwa Gospodarki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Gospodarki.

Rys. 4. Inicjatywy PPP odnotowane w bazie Centrum PPP

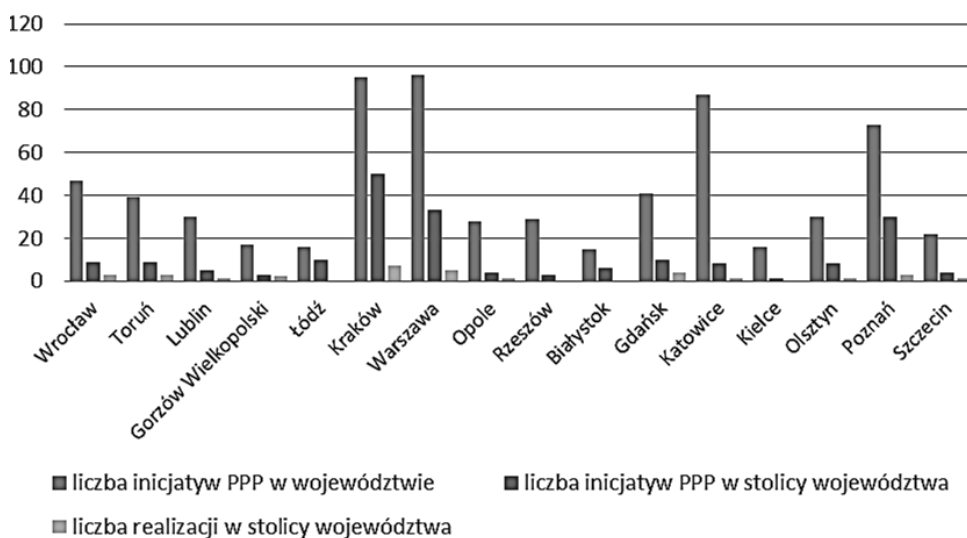
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum PPP.

pomysłów i znacznie mniejszej liczby realizacji [Hausner (red.) 2013; Herbst, Jach-Sepiolo, Marczevska 2012].

Rysunek 4 obrazuje dane zawarte w bazie Centrum PPP. Biorąc pod uwagę projekty w trakcie realizacji, wyraźnie widzimy przewagę województwa mazowieckiego, następne są: śląskie, wielkopolskie i pomorskie. Na uwagę zasługuje fakt znacznie

niższej pozycji województwa małopolskiego w porównaniu z rankingiem województw z punktu widzenia zgłaszanych inicjatyw. Województwa o najniższej liczbie realizacji PPP to: łódzkie, podlaskie, lubuskie, podkarpackie i zachodniopomorskie.

W kolejnej części badania autorka postanowiła przeanalizować aktywność w zakresie inicjatyw PPP w odniesieniu do stolic województw oraz najbardziej aktywnych ośrodków poza nimi. Baza danych Centrum PPP została wykorzystana w dalszej części analizy jako bardziej dokładna. Rysunek 5 pozwala na stwierdzenie, że Kraków, Warszawa i Poznań to niekwestionowani liderzy, jeśli wziąć pod uwagę aktywność w zakresie projektów od pomysłu do realizacji. Najmniej aktywne miasta będące stolicami województw to Kielce, Gorzów Wielkopolski i Rzeszów.

Rys. 5. Aktywność stolic województwa w zakresie inicjatyw PPP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum PPP.

Natomiast smutna rzeczywistość dotycząca realizacji projektów jest wyraźnie widoczna dzięki porównaniu liczby realizacji z liczbą inicjatyw PPP. Kraków, Warszawa i Gdańsk mają najwięcej prowadzonych projektów, ale ich liczba jest znikoma w porównaniu ze wszystkimi zgłaszanymi inicjatywami. W wielu stolicach województw nie realizuje się ani jednego projektu, są to: Łódź, Rzeszów, Białystok i Kielce.

Autorka postanowiła przyrzeć się ośrodkom, poza stolicami województw, które były aktywne w zakresie inicjowania projektów PPP.

Dane w tabeli 1 wskazują, że wiele miejscowości niewielkich i o średnim rozmiarze próbuje inicjować PPP. W tej grupie jedynie Płock jest miastem o populacji przekraczającej 100 tys. mieszkańców, natomiast większość ośrodków liczy do

Tabela 1. Miejscowości, w których występuje największa aktywność inicjatyw PPP poza stolicami województw

Województwo	Miejscowość	Populacja (000)	Liczba inicjatyw (w realizacji)
Dolnośląskie	Kamienna Góra	20	5(1)
Kujawsko-pomorskie	Książki	4,4	7(0)
Lubelskie	Chełm	65,2	5(0)
Lubuskie	Świdnica/Nowa Sól	59/40,3	3(1)/3(0)
Łódzkie	-	-	-
Małopolskie	Niepołomice/Sucha Beskidzka	10,9/9,5	5(0)/5(0)
Mazowieckie	Płock	122,5	7(0)
Opolskie	Dobrzeń Wielki/Krapkowice	4,5/17,7	4(0)/4(2)
Podkarpackie	Krosno	47,4	7(0)
Podlaskie	Łomża	62,7	5(1)
Pomorskie	Ustka	16,3	4(3)
Śląskie	Żory	59,9	6(0)
Świętokrzyskie	Mniów/Piekoszów	1,9/2,6	2(2)/2(0)
Warmińsko-mazurskie	Biszynek	2,5/16,8	3(1)
Wielkopolskie	Murowana Goślina	10,3	4(0)
Zachodniopomorskie	Myślibórz/Bobolice	11,3/4,7	4(1)/4(1)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum PPP.

20 tys. mieszkańców. W tym zestawieniu na uwagę zasługuje województwo łódzkie, w którym nie można wskazać lidera poza Łodzią. Podobnie jak w przypadku stolic województw występuje bardzo duża różnica między inicjatywami ogółem a samymi realizacjami.

4. Próby wyjaśnienia różnic w aktywności w zakresie inicjatyw PPP

Wychodząc z założenia, że do realizacji projektu PPP niezbędny jest pomysł, autorka zbadała liczbę wszystkich przejawów aktywności w zakresie współpracy między podmiotami publicznymi i prywatnymi. Analizując całokształt zgłaszanych inicjatyw PPP, wskazano województwa oraz miasta będące stolicami województw najbardziej aktywne oraz te, które są prawie całkowicie bierne. Podstawy prawne tworzenia PPP są takie same w całym państwie, należy więc sobie zadać pytanie o źródła różnic. Wydaje się, że mogą mieć charakter historyczno-kulturowy, a przejawiają się w sferze gospodarczej, społecznej oraz politycznej. Poza różnicami w rozwoju gospodarczym, wynikającymi z zaszłości historycznych, pojawia się problem różnego utożsamiania się społeczności lokalnej z władzami samorządowymi i ich decyzjami, co jest związane m.in. z poziomem kapitału społecznego. Ten czynnik pośrednio można także badać poprzez zaangażowanie społeczności lokalnej w działania społeczne, dla dobra ogólnego, poprzez zakładanie fundacji i stowarzyszeń. Czynnik

kultury ekonomicznej i poziomu przedsiębiorczości można badać poprzez liczbę przedsiębiorstw zakładanych i funkcjonujących na obszarze badanym. Stabilność władzy wykonawczej także została przeanalizowana, ponieważ według autorki oznacza ona ustabilizowanie określonych zasad i reguł działania, wypracowanie dobrych praktyk, które są niezbędne w projektach PPP.

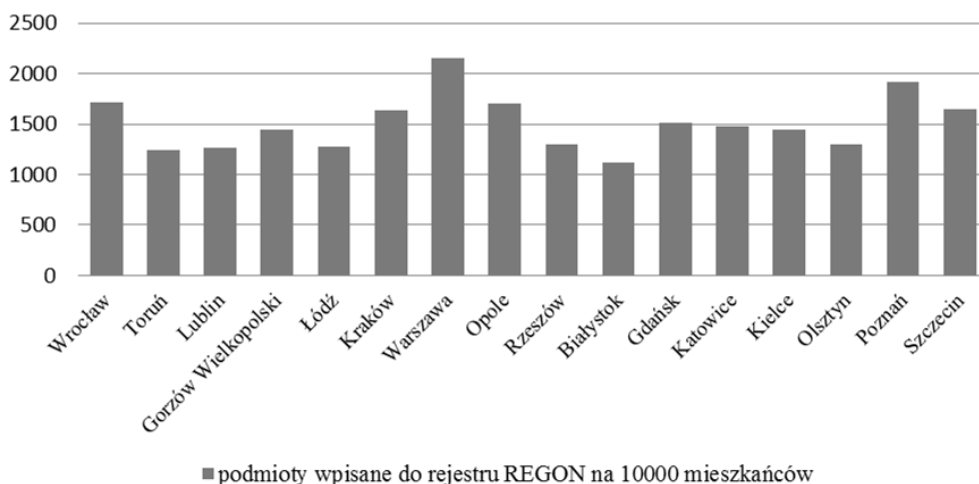
Różnice w rozwoju gospodarczym Polski, aktywności społecznej i politycznej pozwalającej na kształtowanie postaw obywatelskich, akceptacja nowych idei i zdolność do ich implementacji wynikają m.in. z uwarunkowań historycznych. Podział na Polskę A, B i C ma swoje źródła w okresie rozbiorów czy nawet w okresach wcześniejszych [Bartkowski 2003; Noniewicz 2008]. Należy też zauważyć, że w zaborach występowały różnice w rozwoju poszczególnych miejscowości. Koncentrując się na okresie zaborów, należy wspomnieć o dużych różnicach pomiędzy zaborcami w traktowaniu mieszkańców okupowanego kraju, co pozwalało lub nie na stworzenie tradycji postaw obywatelskich, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania samorządu terytorialnego obecnie. Zasady obowiązujące w zaborze austriackim pozwalały na ukształtowanie postaw obywatelskich – Polacy zasiadali w parlamencie, samorząd terytorialny działał już w II połowie XIX wieku, funkcjonowały lokalne stowarzyszenia i organizacje społeczne [Bartkowski 2003]. W zaborze pruskim wzorce stosowane w administracji zaborcy były implementowane (profesjonalizm, jasny podział kompetencji), mieszkańcy mogli korzystać z praw obywatelskich, działało wiele stowarzyszeń, instytucji samopomocowych [Hryniewicz 2004]. W zaborze rosyjskim sytuacja mieszkańców przedstawiała się odmiennie – władza była sprawowana przez Rosjan, wszelkie działania zmierzające do tworzenia lokalnych stowarzyszeń, organizacji społecznych były zabronione. Wytworzył się więc swoisty mur między sprawującymi władzę – obcymi, a mieszkańcami, którzy nie mogli tworzyć więzi instytucjonalnych, więc tradycji obywatelskiego współdziałania w zasadzie nie było. Badane stolice województw, które leżały na obszarze zaboru austriackiego, to Kraków i Rzeszów; na terenie zaboru pruskiego i państwa niemieckiego: Wrocław, Toruń, Gorzów Wielkopolski, Opole, Gdańsk, Katowice, Olsztyn, Poznań, Szczecin, a w zaborze rosyjskim: Warszawa, Łódź, Białystok, Lublin i Kielce. Nie można więc jednoznacznie stwierdzić, że uwarunkowania historyczne bezpośrednio sprzyjają aktywności w zakresie inicjowania PPP obecnie lub zniechęcają do niej. Pewne prawidłowości dotyczące bierności są widoczne w odniesieniu do miast i województw zaboru rosyjskiego, z wyłączeniem Warszawy.

Wydaje się, że poziom aktywności podmiotów publicznych uzależniony jest od zasobu kapitału społecznego oraz aktualnego rozumienia procesów gospodarczych. Kapitał społeczny może być definiowany w rozmaity sposób. Autorka chciałaby nawiązać do definicji P. Sztompki koncentrującej się na więziach i sieciach społecznych, zaufaniu i normach społecznych, a także postawie lojalności i solidarności łączących członków wspólnoty terytorialnej [Sztompka 2009]. Regionalne badania poziomu kapitału społecznego były podejmowane niejednokrotnie, jednakże nie dały jednoznacznych wyników ze względu przede wszystkim na różnorodność sto-

sowanych przez autorów kryteriów. W zestawieniu Bednarek-Szczepańskiej zbudowanym na 8 analizach jedynie woj. pomorskie ma w zasadzie jednoznacznie wysokie oceny kapitału społecznego, niskie noty nie są już tak jednoznaczne, ale można tu wymienić województwa: kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie czy łódzkie [Bednarek-Szczepańska 2013]. Oczywiście wyniki badań województw nie są tożsame z wynikami badań miast, mogą dawać jednak pewne podstawy do rozważań. Trzeba też pamiętać, iż uważa się, że duże miasta generują wyższy poziom kapitału społecznego [Bednarek-Szczepańska 2013].

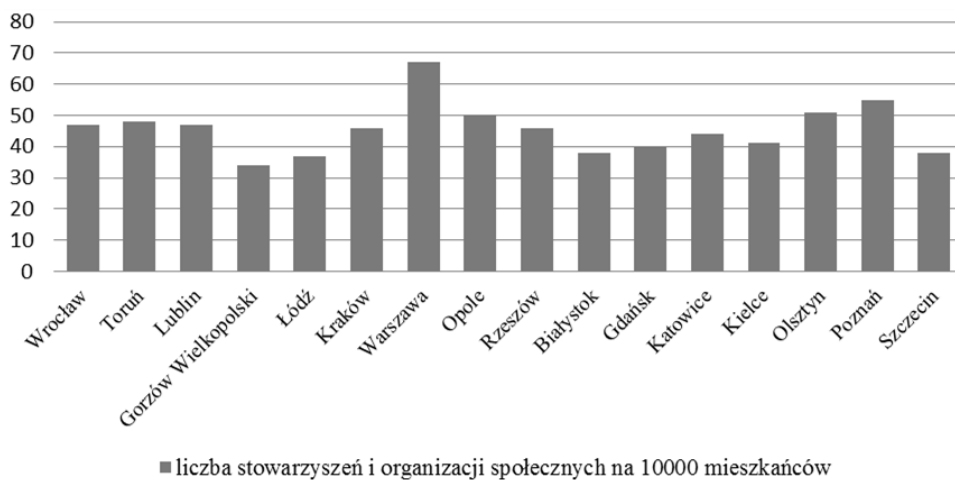
Okres zaborów, zniszczenia wojenne, zbyt krótki czas na odbudowę państwa w okresie międzywojennym spowodowały, że w okresie socjalistycznym pogłębiły się problemy gospodarcze i utrzymał niski poziom kultury ekonomicznej. Wynika on m.in. z braku kontaktu z gospodarką rynkową co najmniej dwóch generacji, braku rzetelnej wiedzy o procesach gospodarczych i niezrozumienia zachodzących przemian [Sokół 2011]. Niski poziom kapitału społecznego oznaczający brak zaufania do władzy i współobywateli wraz z pochodzącą z minionej epoki wiedzą ekonomiczną przyczyniają się do negatywnych ocen projektów partnerstwa publiczno-prywatnego i niechęci do podejmowania tego typu inicjatyw. Z tej perspektywy największe polskie miasta powinny być liderami projektów m.in. z powodu wyższego poziomu wiedzy mieszkańców. Przypadek Łodzi przeczy jednak takiemu założeniu. Wydaje się, że lokalna aktywność gospodarcza wyrażana liczbą przedsiębiorstw oraz aktywność społeczna wyrażana liczbą fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych mogłyby pomóc w wyjaśnieniu różnic – por. rys. 6 i 7.

Nie budzi zdziwienia prymat Warszawy ani Poznania, tradycyjnie bowiem kojarzy się stolicę Wielkopolski z przedsiębiorczością. Różnice regionalne są wyraźnie

Rys. 6. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 7. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców, 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

widoczne; Białystok ma najniższą liczbę przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców także najwyższa jest w Warszawie i Poznaniu, a trzecie miejsce zajmuje Olsztyn, natomiast najmniej aktywne w tym względzie są Gorzów Wielkopolski i Łódź.

Podjęto także próbę wyjaśnienia różnic w regionalnej aktywności w zakresie PPP poprzez analizę stabilności władzy wykonawczej w miastach wojewódzkich, co rozumiano jako brak zmiany na stanowisku prezydenta miasta. Uznano bowiem, że to władza wykonawcza inicjuje działania tego typu, a stabilność sprawowania urzędu powoduje mniejsze rotacje urzędników i wypracowanie pewnych praktyk i schematów pozwalających na zmniejszenie skali problemów przy inicjowaniu projektów PPP. Miasta, które cechowała kadencyjna zmiana prezydenta, były bardzo rzadkie – to jedynie Lublin. W Olsztynie władza wykonawcza zmieniła się w 2008 i 2009 r., podobnie w Łodzi w 2010, nie można więc wskazać, iż wpłynęło to na skłonność do aktywności w zakresie inicjatyw PPP w badanej grupie miast. Możliwa jest także druga interpretacja – stabilność władzy wykonawczej, która jest niechętna projektem PPP, będzie utrudniać podejmowanie nowych inicjatyw w tym zakresie. Z badań własnych autorki wynika, iż może to być przypadek Szczecina.

5. Zakończenie

Partnerstwo publiczno-prywatne jest wskazywane na forum publicznym jako remedium na problemy finansowe sektora publicznego. Często jednak chęci polityków kończą się w zderzeniu z trudnościami występującymi przy aplikacji teoretycznych

rozwiązań. W literaturze opisuje się szereg barier i trudności w trakcie tworzenia partnerstwa oraz później – podczas realizacji zadań publicznych w ramach PPP, jednakże zdaniem autorki na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż w niektórych województwach oraz miejscowościach takie inicjatywy pojawiają się całkiem często, podczas gdy w innych ośrodkach jest ich niewiele. Liderami są woj. mazowieckie, małopolskie i śląskie wraz ze swoimi stolicami, a najmniej aktywne są województwa łódzkie, podlaskie i świętokrzyskie. Z jednej strony można oczywiście powiedzieć, że realizacja choćby jednego projektu daje już pewne doświadczenie i „przeciera szlak” dla kolejnych, z drugiej strony jednak nie jest to wyjaśnienie pełne. Autorka poszukiwała tropów kulturowych wskazujących na różnice w kapitale społecznym i przedsiębiorczości oraz stabilności władzy samorządowej. Województwo mazowieckie i Warszawa są szczególnymi przypadkami z powodu rangi miasta stołecznego i jego otoczenia. Gdyby zająć się pozostałymi województwami i ich stolicami, to rysuje się wyraźna przewaga Poznania jako jednego z liderów inicjatyw PPP, a jednocześnie miasta o najwyższej liczbie przedsiębiorstw i organizacji społecznych na 10 000 mieszkańców. Uwarunkowania historyczne wskazują na tradycję samorządności i przedsiębiorczości tego miasta, natomiast w pozostałych wypadkach liderzy nie wyróżniają się tak wyraźnie. Ośrodki najmniej aktywne nie są skoncentrowane w jednej części Polski, ponieważ znajdują się zarówno na wschodzie, południu, jak i w centrum państwa. Stolice tych województw charakteryzuje nieco niższa liczba organizacji społecznych oraz przedsiębiorstw, ale nie są to różnice znaczące w stosunku do reszty kraju. Uwarunkowania historyczne wskazują na brak tradycji samorządowej i niską kulturę ekonomiczną. Z przeprowadzonego badania nie wynika, iż można wskazać jednoznacznie czynniki wpływające na przestrzenne rozmieszczenie inicjatyw PPP w Polsce w zakresie przeprowadzonej analizy, ale widoczne są pewne prawidłowości. Natomiast nie potwierdziło się przypuszczenie autorki o wpływie stabilności władzy wykonawczej, rozumianej jako ciągłość urzędowania prezydentów miast, na aktywność w zakresie inicjatyw PPP.

Literatura

- A new approach to public private partnerships, 2012, HM, London.
- Bartkowski J., 2003, *Wpływ tradycji kulturowych polskich regionów na współczesne zachowania społeczne i polityczne*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa.
- Bednarek-Szczeptańska M., 2013, *Zróżnicowanie przestrzenne kapitału społecznego w Polsce – ujęcie przeglądowe*, *Przegląd Geograficzny*, 85, 4, s. 573-597.
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 19 November 2009 Mobilising private and public investment for recovery and long term structural change: developing Public Private Partnerships (COM(2009) 615).
- European Commission, 2003, *Guidelines for successful public private partnerships*, March.
- Hausner J. (red.), 2013, *Raport o partnerstwie publiczno-prywatnym w Polsce*, Centrum Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, Warszawa.

- Herbst I., Jadach-Sepioło A., Marczevska E., 2012, *Analiza potencjału podmiotów publicznych i przedsiębiorstw do realizacji projektów partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce*, PARP, Warszawa.
- Hodge G., Greve C. (red.), 2005, *The Challenge of Public-Private Partnerships. Learning from International Experience*, Edward Elgar Publishing Limited.
- Hryniewicz J.T., 2004, *Polityczny i kulturowy kontekst rozwoju gospodarczego*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Moszoro M. (red.), 2000, *Partnerstwo publiczno-prywatne w dziedzinie usług komunalnych. Przegląd doświadczeń polskich*, Municipium, Warszawa.
- Noniewicz C., 2008, *Historia gospodarcza ziem polskich pod zaborami*, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie niezbędnych elementów analizy przedsięwzięcia w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, Dz.U. 2006 nr 125, poz. 866.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 czerwca 2006 r. w sprawie ryzyk związanych z realizacją przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, Dz.U. 2006 nr 125, poz. 868.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowego zakresu, form i zasad sporządzania informacji dotyczących umów o partnerstwie publiczno-prywatnym, Dz.U. 2006 nr 125, poz. 867.
- Sokół A., 2011, *Kulturowe uwarunkowania rozwoju wiedzy w regionach Polski*, [w:] *Uwarunkowania sprawnego działania w przedsiębiorstwie i regionie*, red. M.G. Woźniak, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 313-330.
- Sztompka P., 2009, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Znak, Kraków.
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, Dz.U. 2009 nr 19, poz. 100 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, Dz.U. 2005 nr 169, poz. 1420.
- Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesjach na roboty budowlane i usługi, Dz.U. 2009 nr 19, poz. 101 z późn. zm.